

Република Србија
ВРХОВНИ СУД СРБИЈЕ
Рев 770/06
13.07.2006. година
Београд

Врховни суд Србије у Београду, у већу састављеном од судија: Предрага Трифуновића, председника већа, Весне Поповић, Јасминке Станојевић, Мирјане Грубић и Миломира Николића, чланова већа, у парници тужиоца АА, кога у ревизијском поступку заступа пуномоћник АБ, адвокат, против тужене Државне заједнице Србије и Црне Горе - ВП 6788/24 Ниш, ради накнаде штете одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Окружног суда у Нишу Гж. 2599/05 од 13.12.2005. године у седници одржаној 13.7.2006. године, донео је

Р Е Ш Е Њ Е

УКИДА СЕ пресуда Окружног суда у Нишу Гж. 2599/05 од 13.12.2005. године и пресуда Општинског суда у Нишу П. 4698/04 од 2.9.2005. године и предмет враћа истом суду на поновно суђење.

О б р а з л о ж е њ е

Пресудом Општинског суда у Нишу П. 4698/04 од 2.9.2005. године одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да му тужени на име накнаде нематеријалне штете за душевне болове због умањења опште животне активности плаћа месечну ренту по 18.000,00 динара.

Наведеном другостепеном пресудом одбијена је као неоснована жалба тужиоца и првостепена пресуда је потврђена.

Против правоснажне другостепене пресуде тужилац је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду на основу члана 399. ЗПП, па је нашао да је ревизија основана.

Према утврђеном чињеничном стању тужилац је у периоду од .1986. до .1987. године био на одслужењу војног рока када је отпуштен из војске као неспособан за војну службу. Пре регрутације 1979. године повредио је десно око. Због последица повреде ослабио му је вид, али га је регрутна комисија огласила способним и надлежни војни органи су га упутили на одслужење војног рока. Војску служи на дужности телепринтеристе, па због свакодневног ангажовања и напрезања очију при дневној и вештачкој светлости погоршан му је вид и над њим су извршене две неуспешне операције. Пре служења војног рока завршио је средњу Правно-биротехничку школу и уписао Правни факултет у Крагујевцу који није завршио. Проглашен је мирнодопским војним инвалидом VII групе са 50% инвалидитета. У ранијим поступцима који су правоснажно окончани досуђена му је накнада нематеријалне штете за физичке болове и страх (тужена је признала основ). Такође му је ранијом правоснажном пресудом призната накнада материјалне штете због губитка зараде у будућности у виду месечне ренте.

Код таквог чињеничног стања нижестепени судови сматрају да нема основа у позитивном праву ЗОО да се тужиоцу досуди накнада за душевне болове због умањења животне активности у виду месечне ренте. Другостепени суд цитира и закључак заједничке седнице свих судова са Саветовања у Љубљани од 15. и 16.10.1986. године, и уважава разлоге првостепеног суда допуњујући их тумачењем члана 188. ЗОО сматрајући да се рента може досудити само за материјалну штету. Осим тога другостепени суд сматра да се и по својој природи нематеријална штета не може досуђивати у виду ренте.

Изложена становишта по схватању Врховног суда нису правилна.

Рента као облик сукцесивне накнаде штете у будућности изричито је нормирана у одсеку 7 који регулише накнаду материјалне штете, члану 188. који садржи правило да у случају смрти, телесне повреде или оштећења здравља накнада се одређује, по правилу у облику новчане ренте доживотно или за одређено време. Накнада материјалне штете у облику новчане ренте конкретизирана је у члану 195. став 2. ЗОО по коме "ако повређени због потпуне или делимичне неспособности за рад губи зараду, или су му потребе трајно повећане или су му могућности његовог даљег развијања и напредовања уништене или смањене, одговорно лице дужно је плаћати повређеном одређену новчану ренту, као накнаду за ту штету". Накнаду нематеријалне штете у облику новчане ренте ЗОО у одељку који се бави накнадом нематеријалне штете изричито не предвиђа, прописујући у члану 200. став 1. да ће суд досудити за нематеријалну штету "правичну новчану накнаду".

Међутим, по становишту Врховног суда изложено законско уређење не значи искључење могућности досуђивања накнаде нематеријалне штете у виду месечне ренте доживотно или за одређено време. Закон о облигационим односима у одељку који регулише накнаду нематеријалне штете такву могућност изричито не забрањује.

Осим тога, за досуду накнаде у облику ренте указује и порекло накнаде штете због умањења животне активности, суштина и трајање болова за овај вид штете и сам институт правичности.

Наиме, накнада неимовинске штете за душевне болове због умањења животне активности води своје порекло од телесног оштећења као института регулисаног у социјалном осигурању по прописима о пензијском и инвалидском осигурању. Телесно оштећење се дефинише као губитак или оштећење органа или дела тела због кога је умањена животна активност без обзира да ли је наступила инвалидност. Ако је телесно оштећење резултат повреде а на раду и ако је проценат оштећења изнад 30%, оштећени има право на накнаду за телесно оштећење која се исплаћује у месечном износу. Дакле, правила социјалног осигурања омогућују накнаду у виду месечних оброка за убудуће, што представља и суштину ренте.

Са друге стране умањење животних активности као резултат телесне повреде или оштећења здравља најчешће траје до краја живота. Манифестује се у појачаним напорима које оштећени улаже у вршењу свакодневних радњи и послова, обављања физиолошких функција, бављењу одређеним позивом у процесу рада или ван процеса рада, спортом или навикама или вршењу других активности којима се задовољавају потребе и интерес, а које нису обухваћене накнадом која се признаје као резултат смањене радне способности. Одлучна околност за утврђивање правичне новчане накнаде за овај вид штете је не само јачина душевних болова већ дужина и трајање тих болова (најчешће доживотно), при чему се као релевантан разлог узима тежина телесне повреде, проценат умањења опште животне активности и њене манифестације. Помоћне околности за одређивање правичне накнаде су старост и пол оштећеног, породично стање, постојање неугодности због последица повреде или оштећења здравља које нису у сфери физичких болова, постојање штетних последица у интимној сфери, ограничења на плану спорта друштвених активности и као у овом случају постојање душевних болова због прекинутог школовања и остварења боље професионалне будућности. Према томе, трајност душевних болова која зависи од свих околности случаја у одређеним ситуацијама оправдава досуђивање накнаде у облику новчане ренте.

И на крају сам институт правичности, као правна и морална категорија односно стандард мења се временом и зависи од културних схватања, филозофских или религијских схватања, обичаја и других културних чинилаца. Имајући у виду појачане тежње на социјализацији права, ширењу поља примене и заштите људских права, а нарочито начело обештећења жртве, Врховни суд сматра да се изузетно због овог садржаја правде може досудити и накнада нематеријалне штете за умањење животних активности и у облику новчане ренте, ако све околности случаја то оправдавају.

Тумачење првостепеног суда (које је прихватио другостепени суд) у погледу закључка бр. 3, са Саветовања грађанских и грађанско-правних одељења од 15.16.10.1986. године није правилно. Цитирани закључак имајући у виду његово образложење регулише однос садашње нематеријалне штете и оне која ће по редовном току настати у будућности (члан 203. ЗОО). Тај закључак се ни у сентенци, а ни у образложењу не изјашњава о могућности или немогућности досуде накнаде нематеријалне штете у облику ренте.

С обзиром да првостепени суд због погрешног правног става није утврђивао све околности случаја које су од значаја за евентуалну процену и одмеравање висине штете у облику новчане ренте то није било услова за преиначење нижестепених пресуда.

На основу члана 407. став 2. ЗПП одлучено је као у изреци.

Председник већа - судија

Предраг Трифуновић, с.р.

За тачност отправка

Управитељ писарнице

Мирјана Војводић

СМ